

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 650/2021-31

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED], zastúpenej JUDr. Ivetou Rajtákovou, advokátkou, Štúrova 20, Košice, proti postupu Okresného súdu Trebišov v konaní vedenom pod sp. zn. 2Cb/15/2014 v období po právoplatnosti nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. I. ÚS 29/2018-32 z 28. marca 2018 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Trebišov v konaní vedenom pod sp. zn. 2Cb/15/2014 v období po právoplatnosti nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. I. ÚS 29/2018-32 z 28. marca 2018 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadosťučinenie v sume **1 500 eur**, ktoré **je** Okresný súd Trebišov **povinný** zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
3. Okresný súd Trebišov **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **460,90 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti sťažovateľky **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky, skutkový stav veci a argumentácia sťažovateľky

1. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 650/2021-14 z 30. novembra 2021 prijal v celom rozsahu na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľky podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trebišov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2Cb/15/2014 v období po právoplatnosti nálezu ústavného súdu č. k. I. ÚS 29/2018-32 z 28. marca 2018.

2. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti uviedla, že v napadnutom konaní vedenom pred okresným súdom o zaplatenie 1 692,89 eur s príslušenstvom, v ktorom je v procesnej pozícii žalobcu, dochádza k zbytočným prietahom. Konanie sa začalo doručením žaloby z 10. marca 2014 okresnému súdu. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že ústavný súd svojím nálezom č. k. I. ÚS 29/2018 z 28. marca 2018 vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 2Cb/15/2014 a okresnému súdu prikázal konať bez zbytočných prietahov. Po rozhodnutí ústavného súdu okresný súd na pojednávaní konanom 21. júna 2018 vyhlásil rozsudok, ktorým žalobu sťažovateľky zamietol. Sťažovateľka podala proti rozsudku odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Košiciach uznesením č. k. 3Cob/59/2019 z 5. mája 2021, ktorým rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Odvolací súd vo svojom rozhodnutí okrem iného uviedol, že okresný súd riadne neodôvodnil svoj rozsudok, ktorý je preto nepreskúmateľný pre nedostatok dôvodov. Z uvedeného podľa sťažovateľky nepochybne vyplýva, že okresný súd svojím nesústređeným a neefektívnym postupom, spočívajúcim najmä v nedôslednom vykonaní dokazovania a následne nevysporiadaním sa so skutočnosťami dôležitými pre konanie v odôvodnení svojho rozhodnutia, spôsobil, že odvolací súd nemal inú možnosť, ako rozhodnutie okresného súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Je preto zrejme, že takýmto postupom okresný súd zaťažil konanie ďalšími zbytočnými a ničím neospravedlniteľnými prietahmi trvajúcimi takmer dva roky, keď bola vec na odvolacom súde.

3. Predmetné konanie je podľa sťažovateľky štandardnou agendou všeobecných súdov, čo konštatoval aj ústavný súd vo svojom skoršom náleze, a preto nie je možné zrozumiteľným spôsobom odôvodniť dĺžku napadnutého konania, ktoré trvá viac ako 7 rokov a 7 mesiacov a ktoré nie je právoplatne skončené. Sťažovateľka si nie je vedomá toho, že by svojím konaním

prispela k priet'ahom v konaní, naopak, postupovala v priebehu konania aktívne, z dôvodu rýchlejšieho prejednaní a rozhodnutí súdu vo veci.

4. Na základe uvedených skutočností s'ťažovateľka navrhla, aby ústavný súd nálezom rozhodol, že okresný súd v napadnutom konaní v období po právoplatnosti nálezú ústavného súdu č. k. I. ÚS 29/2018-32 z 28. marca 2018 porušil jej základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, aby prikázal okresnému súdu vo veci konať bez zbytočných priet'ahov a zaplatiť s'ťažovateľke primerané finančné zadosťučinenie v sume 4 500 eur, ako aj náhradu trov konania.

II.

Vyjadrenie okresného súdu, replika s'ťažovateľky

II.1. Vyjadrenie okresného súdu:

5. Okresný súd vo svojom vyjadrení k ústavnej s'ťažnosti popísal priebeh napadnutého konania a zdôraznil, že po vyhlásení rozsudku v predmetnej veci 21. júna 2018 a následnom podaní odvolania bol spis na odvolacom súde 2 roky. Tiež uviedol, že vec nie je právne ani skutkovo náročná a zo strany súdu ani zo strany sporových strán nebolo zistené konanie, ktoré by mohlo mať za následok zbytočné priet'ahy. Okresný súd poukázal aj na zaťaženie konajúcej sudkyne.

6. Zákonná sudkyňa vo svojom priloženom vyjadrení uviedla chronologický prehľad jednotlivých úkonov súdu a takisto poukázala na zaťaženosť jej súdneho oddelenia predovšetkým v období po jej menovaní do funkcie, pričom je toho názoru, že z jej strany nedošlo k žiadnym priet'ahom v konaní, keď vo veci bol každý mesiac urobený úkon.

II.2. Replika s'ťažovateľky:

7. S'ťažovateľka vo svojej replike k vyjadreniu okresného súdu uviedla, že toto vyjadrenie v plnej miere potvrdzuje opodstatnenosť ústavnej s'ťažnosti. Pokiaľ okresný súd zdôraznil, že spis bol 2 roky na odvolacom súde, je to podľa nej iba v neprospech okresného súdu z dôvodu jeho nesústredenej činnosti. Taktiež podľa s'ťažovateľky neobstojí ospravedlňovanie s poukazom na zaťaženie príslušného súdneho oddelenia.

8. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania v danej veci, pretože na základe ústavnej s'ťažnosti, vyjadrenia okresného súdu, repliky s'ťažovateľky a predloženého súdneho spisu je zrejmé, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Sťažovateľka sa svojou ústavnou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, pričom k porušeniu označených práv malo dôjsť postupom okresného súdu v napadnutom konaní v období po právoplatnosti nálezú ústavného súdu č. k. I. ÚS 29/2018-32 z 28. marca 2018.

10. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

11. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

12. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa strana obrátila na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

13. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z čl. 17 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ktorý určuje, že súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb, ďalej z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania (obdobne predtým § 6, § 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku účinného do 30. júna 2016).

14. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet

sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľky.

15. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' veci, kde je sťažovateľka žalobkyňou v konaní o zaplatenie peňažnej sumy ako ceny za vykonané dielo, ústavný súd konštatuje, že obdobné konania možno zaradiť k štandardnej agende všeobecného súdnictva, preto dĺžka konania nebola závislá od skutkovej či právnej náročnosti prerokovávanej veci.

16. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľky v posudzovanom období napadnutého konania, ústavný súd nezistil takú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jej ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetnom konaní k zbytočným prieťahom.

17. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných prieťahov v posudzovanom období napadnutého konania, vychádzajúc z ústavnej sťažnosti, z vyjadrenia okresného súdu a z predloženého súdneho spisu. Okresný súd nekonal dostatočne promptne v období od doručenia odvolania proti vo veci vyhlásenému rozsudku, keď od doručenia tohto odvolania 7. septembra 2018 do predloženia spisu odvolaciemu súdu 24. júna 2019 prešlo 9 a pol mesiaca. V tomto období od doručenia odvolania do pokynu sudcu na jeho doručenie druhej sporovej strane 22. októbra 2018 prešlo 1 a pol mesiaca, od doručenia vyjadrenia k odvolaniu 13. novembra 2018 do pokynu sudcu na jeho doručenie odvolateľovi 8. januára 2019 prešlo takmer 2 mesiace, od doručenia vyjadrenia žalovanej k vyjadreniu žalobkyne 6. marca 2019 do pokynu sudcu na jeho doručenie 2. apríla 2019 prešiel takmer 1 mesiac a od pokynu sudcu na vyhotovenie predkladacej správy a predloženie spisu odvolaciemu súdu 28. mája 2019 do skutočného predloženia spisu odvolaciemu súdu 24. júna 2019 prešiel opäť takmer 1 mesiac. Vzhľadom na jednoduchý, svojou povahou administratívny charakter uvedených úkonov sú predmetné časové úseky neprijateľné a svedčia o vágnom prístupe okresného súdu v období, v ktorom ho zaväzoval príkaz ústavného súdu konať bez zbytočných prieťahov vyslovený v náleze č. k. I. ÚS 29/2018 z 28. marca 2018.

18. Ústavný súd pri hodnotení postupu okresného súdu v napadnutom konaní poukazuje aj na uznesenie Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 3Cob/59/2019 z 5. mája 2021, ktorým bol zrušený rozsudok okresného súdu vydaný v napadnutom konaní a vec vrátená tomuto súdu na ďalšie konanie. Dôvodom uvedeného rozhodnutia krajského súdu bola nedôslednosť vykonaného dokazovania, nepreskúmateľnosť a nedostatočná odôvodnenosť rozsudku okresného súdu. Z uvedených skutočností vyplýva nesprávna a nesústredená činnosť okresného súdu, ktorá tiež spôsobila prieťahy v napadnutom konaní.

19. Nielen nečinnosť, ale aj nesprávna, nesústredená a neefektívna činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou (dohovorom) zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, a to v prípade, ak jeho činnosť nesmerovala k odstráneniu právnej

neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ na neho obrátil s návrhom, aby o jeho veci rozhodol (m. m. I. ÚS 688/2014).

20. Vo vzťahu k obrane okresného súdu, spočívajúcej v argumentácii o zaťaženi konajúcej sudkyne, ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadala o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní (I. ÚS 35/03, II. ÚS 52/99).

21. Ústavný súd s prihliadnutím na celkovú dĺžku napadnutého konania, skôr vyslovený (nálezom ústavného súdu č. k. I. ÚS 29/2018-32 z 28. marca 2018, pozn.) príkaz konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov, zistenú nečinnosť, resp. vágny prístup okresného súdu v uvedenom období (bod 17), ako aj na jeho nesprávnu a nesústredenú činnosť dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo aj v posudzovanom období k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

22. Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

23. Vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd už v konaní vedenom pod sp. zn. I. ÚS 29/2018 vyslovil príkaz podľa čl. 127 ods. 2 ústavy adresovaný okresnému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietáhov, nebolo potrebné tento príkaz opakovať v konaní o tejto ústavnej sťažnosti.

24. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

25. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiadala o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 4 500 eur, čo odôvodnila celkovou dĺžkou napadnutého konania, dlhým stavom právnej neistoty a nadobudnutým pocitom márnosti snahy dovolať sa spravodlivosti.

26. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

27. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

28. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným súdom, ako aj na jeho vágny prístup v popísanom období a tiež jeho nesprávnu a nesústredenú činnosť po právoplatnosti nálezu ústavného súdu č. k. I. ÚS 29/2018-32 z 28. marca 2018, a to napriek tomu, že v predmetnej veci už ústavný súd konštatoval zbytočné prieťahy, berúc do úvahy predmet konania na okresnom súde, správanie sťažovateľky, ako aj všetky okolnosti daného prípadu, ústavný súd považoval priznanie sumy 1 500 eur pre sťažovateľku za primerané finančné zadost'učinenie. Vo zvyšnej časti požadovaného finančného zadost'učinenia, ktorú už ústavný súd nepovažoval za primeranú, návrhu sťažovateľky nevyhovel.

IV.

Trovy konania

29. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom.

30. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

31. Ústavný súd podľa § 1 ods. 3 a § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov priznal sťažovateľke náhradu trov konania v sume 460,90 eur z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2021 (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie ústavnej sťažnosti) v hodnote po 181,17 eur vrátane dvoch režijných paušálov v hodnote po 10,87 eur. Uvedené sumy sa zvyšujú o daň z pridanej hodnoty vo výške 20 %, keďže právna zástupkyňa sťažovateľky je platiteľkou tejto dane. Náhradu za tretí úkon právnej služby – repliku sťažovateľky zo 4. februára 2022, ústavný súd sťažovateľke nepriznal, pretože jej obsah nepovažoval za taký, ktorý by prispel k bližšiemu objasneniu posudzovanej veci.

32. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. februára 2022

Peter Straka
predseda senátu